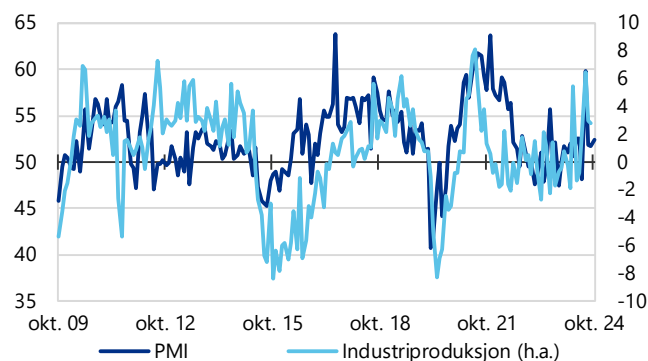

Mandag kommer **DNBs industri-PMI for november**. Innkjøpssjefindeksen har hatt en svakt stigende trend gjennom 2024, og var i oktober var 52,4. Det er litt lavere enn gjennomsnittet de siste 20 årene på 53, men fortsatt over 50 som indikerer at aktiviteten øker fra måneden før. Delindeksen for nye ordrer har imidlertid indikert fallende ordreinngang og peker i retning av mindre å gjøre for industribedriftene. På den annen side har sysselsettingsindeksen ligget godt over 50 de siste månedene, som betyr at sysselsettingen øker. Bedrifter i ansettelsesmodus tyder på at det fortsatt er arbeid å ta unna, og peker i retning av at industriaktiviteten vil fortsette å øke på kort sikt. **NHOs medlemsundersøkelse for desember** kommer fredag og vil gi informasjon om bedriftenes vurdering av markedssituasjonen og -utsiktene fremover.

Norge: Industri-PMI

Diffusjonsindeks*. Prosentvis endring år/år (h.a.)

*) Diffusjonsindeks: Verdi over (under) 50 indikerer høyere (lavere) aktivitet fra måneden før.

Kilde: LSEG Datastream / NIMA / DNB Markets / Statistisk sentralbyrå / NHO

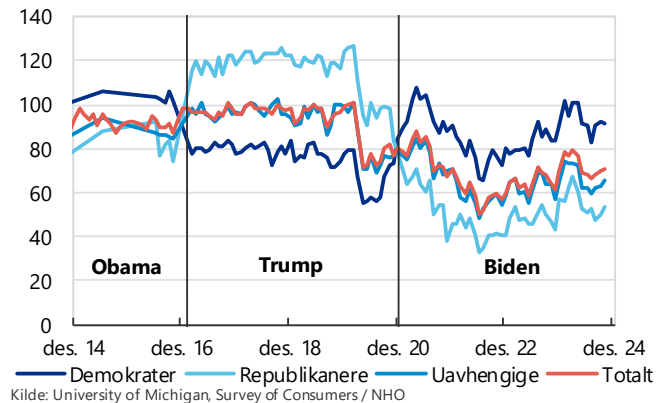
Torsdag kommer tall for **industriproduksjonen i oktober**. Etter en sesongjustert nedgang i september på 0,8 prosent måned/måned, ventes produksjonen å ha økt i oktober. Det skyldes en stigende produksjonstrend. Glattede sesongjusterte tall indikerte nemlig en økning i industriaktiviteten på 0,2 prosent fra august til september. Dette er også i tråd med utviklingen i DNBs PMI, jf. figuren over.

Onsdag legger OECD frem **Economic Outlook** med oppdaterte anslag for verdensøkonomien. I sin interimrapport fra september ble global BNP-vekst anslått til 3,2 prosent i år og neste år, mens inflasjonen i G20-landene ble ventet å være nær inflasjonsmålene mot slutten av neste år. Organisasjonen pekte imidlertid på at det fremdeles er betydelig risiko knyttet til utviklingen fremover, bl.a. som følge av geo- og handelspolitiske spenninger. Den siste tidens makrotall peker i retning av at marsjefarten i amerikansk økonomi holdes oppe, mens det synes å gå noe tråere i eurosone. For verden sett under ett er det ikke ventet vesentlige endringer i vekstanslagene fra september. Imidlertid har risikoen for større handelspolitiske forstyrrelser økt som følge av Trumps seier i det amerikanske presidentvalget. Trump uttalte nylig at han vil ilegge straffetoll på 25 prosent på varer fra Canada og Mexico, samt at han vil øke importtollen på Kina-varer med ytterligere 10 prosentenheter.

Fredag publiseres data for **sysselsettingen utenom jordbruket (non-farm payrolls) i USA i november**. I oktober ble det kun skapt 12 000 nye jobber utenom jordbruket. Det var vel 100 000 færre enn ventet på forhånd. Det er tegn til at arbeidsmarkedet avkjøles. Siden oktober 2022 har arbeidsledigheten økt med 0,5 prosentenheter, til 4,1 prosent i oktober i år. Det er også andre indikasjoner på som peker mot at trykket vil fortsette å lette. Antallet vakanser har hatt en nedadgående trend siden mars 2022. Oktobertallene for antall ledige stillinger kommer på tirsdag (JOLTS). For sysselsettingen utenom jordbruket er det ventet at det ble skapt 195 000 nye jobber i november, mot 185,000 i gjennomsnittlig månedlig jobbskaping i tiåret forut for pandemien.

USA: Forbrukertillit

Indeks, 100=1966Q1

Kilde: University of Michigan, Survey of Consumers / NHO

Fredag kommer tall for **amerikansk forbrukertillit i desember** fra University of Michigan. Forbrukertilliten har vært dempet de siste årene, trolig som følge av høy inflasjon. Imidlertid synes amerikanske forbrukeres syn på økonomien i økende grad å være betinget på deres politiske tilhørighet. Mens forbrukertilliten blant republikanere var god under Donald Trumps presidentperiode, var den heller lunken blant demokrater. Og *vice versa* da Joe Biden var president, jf. figuren under. Etter at Trump gikk seirende ut av presidentvalget i november kan det ventes at republikaneres syn på økonomien vil bedres, mens demokratenes vil svekkes. Totalindeksen er derimot ventet å holde seg ganske uendret.

Bård Ola Tjønneland

Kalender		Sist	Nå
Man 0245	CHN: Caixin PMI, industri, nov.	50,3	51,5
Man 1000	NOR: DNB PMI, industri, nov.	52,4	
Man 1100	ØMU: Arbeidsledighet, okt.	6,3%	6,3%
Man 1600	USA: ISM PMI, industri, nov.	46,5	47,5
Tir 1600	USA: JOLTS, vakanser, okt.	7,4M	7,5M
Ons 0800	NOR: Inntekts-/kapitalregnskap, Q3		
Ons 1000	OECD Economic Outlook 2/2024		
Ons 1100	NOR: Boligpriser, nov. (m/m, sesjust)	0,3%	
Tor 0800	SWE: KPIF x energi, nov. (å/å)	2,1%	2,4%
Tor 1100	ØMU: Detaljhandel, okt. (m/m)	0,5%	0,0%
Fre 0800	NOR: Industriproduksjon, okt. (m/m)	-0,8%	
Fre 1000	NOR: NHO medlemsundersøk, des.		
Fre 1430	USA: Non-farm payrolls, nov.	12K	195K
Fre 1430	USA: Arbeidsledighet, nov.	4,1%	4,2%
Fre 1600	USA: UoM forbrukertillit, des.	71,8	73,3

Norge står overfor betydelige utfordringer for å sikre bærekraften i velferdsstaten i årene som kommer. Med en aldrende befolkning vil utgiftene til pensjoner, helse-tjenester og eldreomsorg stige dramatisk. *Perspektivmeldingen 2024* anslår at bare en moderat vekst i dagens velferdsstandard, vil gi et underskudd i offentlige finanser tilsvarende 6,2 prosent av BNP for Fastlands-Norge i 2060.¹ En ytterligere økning i standarden, som vi historisk sett har sett en tendens til, øker underskuddet ytterligere. Hvordan kan vi sikre en god velferdsstat framover?

Én mulig løsning som ofte trekkes fram, er å bli mer effektive i produksjonen, særlig i den konkurranseutsatte sektoren. Det kan frigjøre ressurser og redusere behovet for arbeidskraft. Men bildet er ikke så enkelt. Økt produktivitet i privat sektor fører også til høyere lønnsvekst i hele økonomien, gjennom den såkalte frontfagsmodellen, se Gjelsvik et al., 2020.² I tillegg trekkes offentlige utgifter til pensjoner og andre overføringer opp fordi disse reguleres via årslønnsveksten. Høyere produktivtetsvekst i konkurranseutsatt sektor alene har derfor ingen betydelig positiv effekt på statsfinansene, se Holmøy m.fl. (2022)³ og produktivitetskommissjonen (2015).⁴

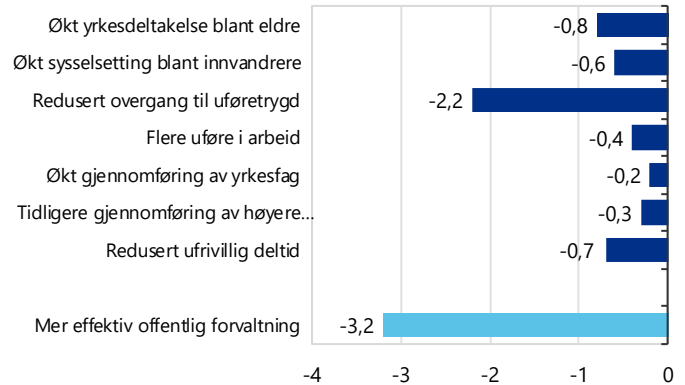
Her kommer vi til en kritisk faktor: Offentlig sektor må også gjennomgå produktivitetsforbedringer. Perspektivmeldingen 2024, anslår at inndekningsbehovet i 2060 kan halveres ved mer effektiv drift, se figur. Økt produktivitet i helsesektoren, omsorg og andre offentlige tjenester kan bidra til å lette presset på statsfinansene, men kun hvis effektiviseringen skjer ved å redusere ressursinnsatsen – ikke ved å øke produksjonen. Det er også utfordrende, siden utviklingen i helsevesenet, med stadig bedre diagnoser, medisiner og behandlingsmuligheter, fører til at flere får behandlinger som er mer avanserte, men også dyrere. Det er en del av forklaringen på hvorfor helseutgiftene kan øke raskere enn produktivtetsveksten alene kan dekke.

For å oppnå bærekraft i velferdsstaten må vi sannsynligvis se på flere løsninger i sammenheng. For det første må vi investere i teknologi, digitalisering og organisere driften slik at flere tjenester i offentlig sektor kan leveres med færre ressurser. Offentlig og privat samarbeid har gitt betydelige besparelser på flere områder. To eksempler er det statlige utbyggingsselskapet *Nye veier* og leverandørutviklingsprogrammet som har bidratt til å utvikle f.eks. *Dignio medisineringsstøtte*. Medisineringsstøtten sørger for effektivt å gi rett medisinering til både privatpersoner og sykehus. For det andre bør vi stimulere til økt yrkesdeltakelse og sørge for at flere, inkludert eldre og de som i dag står utenfor arbeidslivet, kommer

i jobb. Til sist må vi også vurdere hvordan vi finansierer velferdsstaten – både skattesystemet og omfanget av offentlige ytelser kan komme til å kreve justeringer.

Reduksjon i inndekningsbehov i 2060: Retningsvalg

Prosentenheter av BNP Fastlands-Norge

Kilde: Finansdepartementet, Perspektivmeldingen 2024 / NHO

Å sikre velferdsstaten i fremtiden krever dermed mer enn bare én løsning. Det krever en helhetlig strategi hvor vi både øker produktiviteten i offentlig sektor og tilrettelegger for økt sysselsetting. Dette er ingen lett oppgave, men ved å snu alle stener og tenke langsiktig, har Norge gode muligheter til å fortsette å tilby en trygg og bærekraftig velferdsstat også i fremtiden. Til slutt kan man selvfølgelig løfte et viktig spørsmål; ønsker vi å opprettholde samme nivå på velferdsordningene når ressursene blir knappere, eller bør vi heller vurdere hvilke områder som er viktigst å prioritere?

Victoria Sparrman, PhD

Område samfunnsøkonomi		
E-post	Ansvar	Mobil
oystein.dorum@nho.no	Sjeføkonom	907 88 762
eirik.ese@nho.no	Norsk økonomi	416 77 620
nina.lillelien@nho.no	Energi/klima	930 23 098
torill.lodemel@nho.no	Arbeidsmarked, lønn	924 25 850
hallvard.morck@nho.no	Norsk økonomi	970 75 067
espen.skretting@nho.no	Norsk økonomi	957 81 985
victoria.sparrman@nho.no	Norsk økonomi, arb.marked	924 92 461
bard.ola.tjonneland@nho.no	Internasjonal økonomi	930 22 705

[Tidligere utgaver av NHOs Ukeblikk finnes her](#)

¹ Perspektivmeldingen. (2024). *Meld. St. 31 (2023–2024)*.

² Gjelsvik, M., Nymoen, R., & Sparrman, V. (2020). Cointegration and Structure in Norwegian Wage–Price Dynamics. *Econometrics*, 8(3), 29.

³ Økonomiske analyser 1/2022, boks 5.3, Statistisk sentralbyrå

⁴ NOU 2015: 1. (2015). Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd Produktivitetskommissjonens første rapport. *Norges Offentlige Utredninger*.